

e-ISSN: 2630-631X

Article Type
Research ArticleSubject Area
Social Studies
EducationVol: 8 Issue: 66
Year: 2022 November
Pp: 2514-2523Arrival
9 November 2022
Published
31 December 2022
Article ID 66922Doi Number
<http://dx.doi.org/10.29228/smryj.66922>**How to Cite This Article**

Doğan, E. & Yılmaz, C. (2022). "Sosyal Bilgiler Öğretiminde Eğitim Teknolojilerinin Kullanılmasına Yönelik Yapılan Tezlerin İncelenmesi", International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 8(66): 2514-2523

Social Mentality And Researcher Thinkers is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Eğitim Teknolojilerinin Kullanılmasına Yönelik Yapılan Tezlerin İncelenmesi

Examination of Theses on the Use of Educational Technologies in Social Sciences Teaching

Edip Doğan¹ Cevdet Yılmaz² ¹ Öğretmen., MEB, Samsun, Türkiye² Prof. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Samsun, Türkiye**ÖZET**

Bu araştırmanın amacı sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojilerinin kullanılmasına yönelik yapılan tez çalışmalarında ülkemizdeki mevcut durumu ortaya çıkarmaktır. Bu amaç doğrultusunda Yüksek Öğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi veritabanında 2022 yılı kasım ayı itibariyle "sosyal bilgiler" ve "teknoloji", "sosyal bilgiler" ve "bilişim", "sosyal bilgiler" ve "sanal" anahtar kelimeleri tez başlıkları içerisinde aratılmış, 2011-2022 yılları arasında yapılan 39' u yüksek lisans tezi, 9' u doktora tezi olmak üzere 48 tez çalışmanın örnekleme olarak belirlenmiştir. Bu tez çalışmaları araştırmacı tarafından önceden hazırlanan tez betimleme formundaki tezlerin yayım yılı, araştırma yöntem, veri toplama aracı, örneklem grubu ve büyüklüğü, konuları, yayımlanan üniversite gibi sorulara cevap aranarak incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda tez çalışmalarında en fazla üzerinde durulan konuların eğitim bilişim ağı, teknolojik pedagojik alan bilgisi, sanal müze, eğitim öğretimde teknoloji kullanımı ile bilgi ve iletişim teknolojileri olduğu görülmüştür. Ayrıca tez çalışmalarının genelinde nice yöntemin ağırlıklı olarak kullanıldığı ancak karma yönteminde giderek kullanımında artış olduğu görülmüştür. Bununla birlikte ölçek, yarı yapılandırılmış görüşme formu ve anketin en çok tercih edilen veri toplama araçları olduğu, örneklem grupları olarak daha kolay ulaşılabilir olan öğretmenlerin ilk sırada yer aldığı, örneklem grubu büyüklüğü olarak daha küçük grupların tercih edildiği görülmüştür. Bu araştırma sonucunda öğretmenlerin eğitim öğretim süreçleri içerisinde teknoloji kullanımına yönelik yaşadıkları sorunları çözebilmelerine üzerine yeni çalışmaların yapılmasına dair öneride bulunulabilir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Teknoloji, Bilişim, Sanal**ABSTRACT**

The aim of this research is to reveal the current situation in our country in thesis studies on the use of educational technologies in social studies teaching. For this purpose, the keywords "social studies" and "technology", "social studies" and "informatics", "social studies" and "informatics", "social studies" and "virtual" were searched in the National Thesis Centre database of the Council of Higher Education as of November 2022, and 48 theses, 39 of which were master's theses and 9 of which were doctoral theses, conducted between 2011 and 2022 were determined as the sample of the study. These thesis studies were analysed by searching for answers to questions such as year of publication, research method, data collection tool, sample group and size, subjects, university of publication in the thesis description form prepared in advance by the researcher. As a result of the examination, it was seen that the most emphasised subjects in thesis studies were educational information network, technological pedagogical content knowledge, virtual museum, use of technology in education and information and communication technologies. In addition, it was seen that the nice method was predominantly used in most of the thesis studies, but there was an increase in the use of mixed method. In addition, it was seen that scale, semi-structured interview form and questionnaire are the most preferred data collection tools, teachers who are more easily accessible are in the first place as sample groups, and smaller groups are preferred as sample group size. As a result of this research, it can be suggested that new studies should be carried out on how teachers can solve the problems they experience regarding the use of technology in educational processes.

Keywords: Social Studies, Technology, Informatics, Virtual**GİRİŞ**

21. yüzyılda hızla artan bilgi birikimiyle birlikte teknolojik gelişmelerde ivme kazanmıştır. Buna bağlı olarak yeni bilgi üretimi ve bunun servis edilmesi de artmıştır. Yaşanan bu teknolojik gelişmeler karşısında eğitim öğretim hizmetlerinin de durağan bir süreç içerisinde kalması mümkün olmayacağı gibi kaliteli bir eğitim sisteminin ortaya çıkması için bilim ve teknolojiye yönelik gelişmeleri takip edebilen, toplum içerisinde üretici konumunda olan kişilerin topluma kazandırılması gerekmektedir. Bununla birlikte bilimsel ve teknolojik gelişmelerin de eğitim öğretim hizmetlerine entegrasyonunun sağlanması gerekmektedir (Çelen, Çelik, & Seferoğlu, 2011, s. 768).

Eğitim öğretim süreçlerinde eğitim teknolojilerinden faydalanmak, öğrenmenin gerçekleşmesine katkı sağladığı gibi öğrencilerin ilgisini çekmek içinde yardımcı olur. Teknolojik gelişmeleri yakından takip etmek ve bu yenilenen teknoloji ürünlerini gündelik yaşantımız içerisinde etkin bir şekilde kullanabilmek bireylerin kazanması gereken beceriler arasındadır. Eğitim öğretim süreçleri içerisinde kullanabilmek adına bu becerileri öncelikle eğitimciler kazanmalı ve daha sonra öğrencilere aktarabilmelidirler.

Eğitim ve teknolojinin yadsınamaz bütünleşmesi "Eğitim Teknolojisi" kavramının doğmasına sebep olmuştur. 1960'lı yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'nde eğitim literatürüne giren eğitim teknolojisi kavramı, yine bu

tarihten itibaren ülkemizde de kullanılmıştır (Akcengiz, 2012, s. 12). Eğitim öğretim süreçlerinde geleneksel yöntem ve teknikleri kullanarak dersi soru-cevap ya da düz anlatım söz konusu olduğunda ise teknoloji dünyasında doğmuş ve yetişmiş olan öğrencilerin ilgi ve derse katılımlarının istenen seviyede olması mümkün olmamaktadır.

Teknoloji sayesinde önceden imkânı olmayan yeni öğrenme ve öğretme olanakları ortaya çıkmıştır. Teknolojik açıdan zenginleştirilmiş bir eğitim ortamı, öğretmen ve öğrenciler için dinamik ve etkileşim içerisinde öğrenme ortamları oluşturmaktadır. Öğrenilen bilginin %83'ünü görme yoluyla, %11'ini ise duyarak öğrenmekteyiz ve bu şekilde öğrendiklerimizin %50'sinin kalıcı öğrenmeyi sağladığı dikkate alındığında (Çilenti, 1988, s. 35-36); hem görsel hem işitsel araçlar olan akıllı tahtaların, cep telefonlarının, bilgisayarların ve daha pekçok bilgi ve iletişim teknolojisinin eğitim öğretim süreci içerisinde kullanılmasının önemi daha iyi anlaşılmış olur.

Sosyal Bilgiler dersinin temel hedefi, demokratik ortamı oluşturarak, nitelikli ve iyi birer vatandaş yetiştirmektir (Braun, 1999). İyi ve nitelikli bir vatandaş olmanın yolu da toplumsal sorunlara kulak veren ve bunları çözmek amacıyla demokratik unsurları arguman olarak kullanan, olayları eleştirel bir bakış açısıyla analiz edebilen, sosyal bilgiler öğretim programında var olan hedefleri kendisine prensip haline getirmeyi başaran kişi olmaktan geçer (Braun, 1999; Sunal & Haas, 2005).

Şimşek (2015)' e göre öğrenciler sosyal bilgiler dersinde; bilimsel ve teknolojik gelişmelerin farkına varır, öğrenir ve günlük yaşantısında bunları kullanarak kavrar. Bununla birlikte bilimsel düşünmeyi merkeze alarak elde edilen bilgiyi, etik değerler içerisinde kullanabilme becerisine sahip olurlar (MEB, 2006).

Ülkemizde teknoloji alanında meydana gelen gelişmeler toplumu da hemen hemen her alanda da etkilemektedir. Teknoloji alanındaki bu gelişmeler ülkemizde eğitim alanında değişim ve gelişimleri de meydana getirmiştir. Çünkü dünya genelinde ar-ge ve eğitim süreçlerinde teknolojiyi verimli kullanan ülkelerin daha başarılı olacakları düşünülmektedir. Bu amaçla son yıllarda ülkemizde de eğitimde teknoloji kullanımına ağırlık verilmiş ve bu doğrultuda projeler geliştirilmiştir. Bu projelerden birisi de Milli Eğitim Bakanlığı tarafından uygulamaya koyulan FATİH (Fırsatları Artırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) projesidir. FATİH projesinin temel yapı taşlarından birisi olan içerik üretip yaygınlaştırmak amacıyla EBA (Eğitim Bilişim Ağı) 'da Milli Eğitim Bakanlığı tarafından oluşturularak öğrenci ve öğretmenlerin hizmetine sunulmuştur (Gökdemir, 2020).

Bu çalışmada, hızla gelişen eğitim teknolojilerinin sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından kullanılmasına ilgili alanyazında bulunan tez çalışmalarını incelemektir. Bu bağlamda bu çalışmanın alanyazındaki eksikleri belirleyeceği ve bundan sonra yapılacak olan çalışmalara yön vereceği düşünülmektedir. "Sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojilerinin kullanılmasına yönelik 2011-2022 yılları arasında yapılan tezler nasıldır?" sorusuna yanıt aradığımız bu çalışmada, aşağıdaki alt sorulara cevaplar aranmıştır;

- ✓ Sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojilerinin kullanılmasına yönelik yapılan tez çalışmalarının türlerine göre dağılımı nasıldır?
- ✓ Sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojilerinin kullanılmasına yönelik yapılan tez çalışmalarında araştırmacıların cinsiyeti dağılımı nasıldır?
- ✓ Sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojilerinin kullanılmasına yönelik yapılan tez çalışmalarının yıllara göre dağılımı nasıldır?
- ✓ Sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojilerinin kullanılmasına yönelik yapılan tez çalışmalarının üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
- ✓ Sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojilerinin kullanılmasına yönelik yapılan tez çalışmalarının araştırma konuları nasıl bir eğilim göstermektedir?
- ✓ Sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojilerinin kullanılmasına yönelik yapılan tez çalışmalarının araştırma modeline göre dağılımı nasıldır?
- ✓ Sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojilerinin kullanılmasına yönelik yapılan tez çalışmalarının veri toplama araçlarına göre dağılımı nasıldır?
- ✓ Sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojilerinin kullanılmasına yönelik yapılan tez çalışmalarındaki örneklem büyüklüğüne göre dağılımı nasıldır?
- ✓ Sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojilerinin kullanılmasına yönelik yapılan tez çalışmalarındaki örneklem gruplarına göre dağılımı nasıldır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojilerinin kullanılmasıyla ilgili tez çalışmalarını incelemek amacıyla betimsel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Betimsel içerik analizi, belirli bir konu üzerine yapılan tez, makale, bildiri vb. gibi nitel, nicel ve karma çalışmaların derinlemesine incelenmesi anlamındadır (Ültay, Akyurt, & Ültay, Sosyal Bilimlerde Betimsel İçerik Analizi, 2021, s. 189). İçerik analizleri sosyal bilimler alanında eğitim bilimleri araştırmalarında çok sık kullanılan araştırma yöntemlerinden birisidir (Loomis, Davis, Cruden, Padilla, & Drazen, 2021; Ültay, Dönmez Usta, & Durmuş, 2017; Ültay & Ültay, 2014). Bu analiz yöntemiyle elde edilen sonuçların, gelecekte yapılacak olan çalışmalarda hedeflere ulaşma konusunda yol göstermesi beklenmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2018; Lune & Berg, 2017). Betimsel içerik analizi yönteminde frekans ve yüzde dağılımları analiz için kullanılmakta ve bulgulara ulaşmak amacıyla betimsel istatistiklere göre hareket ederek genel eğilimlerin belirlenmesi amaçlanmaktadır (Dinçer, 2018).

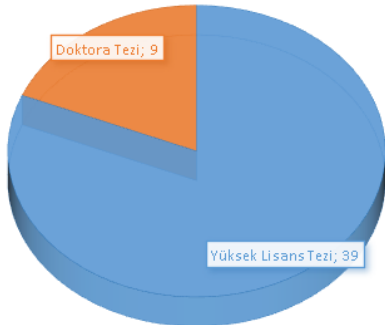
Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojilerinin kullanılmasına yönelik yapılan tez çalışmalarından oluşmaktadır. Örneklemi ise ölçüt örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Ölçüt (kriter) örnekleme yöntemi; araştırmacı tarafından araştırma öncesinde oluşturulan ya da daha önceden hazırlanmış belirli ölçütler listesi kullanılarak, bu ölçütleri karşılayan bütün durumların çalışılması şeklinde tanımlanabilir (Marshall & Rossman, 2014).

Araştırmada Yüksek Öğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi veritabanında bulunan, araştırmanın yapıldığı 2022 yılı kasım ayına kadar olan sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojilerinin kullanımına yönelik yapılan tez çalışmaları incelenmiştir. Yüksek Öğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi gelişmiş tarama bölümündeki arama sekmesinde “sosyal bilgiler” ve “teknoloji”, “sosyal bilgiler” ve “bilişim”, “sosyal bilgiler” ve “sanal” anahtar kelimeleri ile tez başlıkları içerisinde yapılan arama sonucunda ulaşılabilen 2011-2022 yılları arasındaki Türkçe olarak yayımlanmış doktora ve yüksek lisans tezleri araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Belirlenen tezler araştırmacı tarafından oluşturulan tez betimleme formundaki ölçütlere göre betimsel olarak analiz edilmiştir.

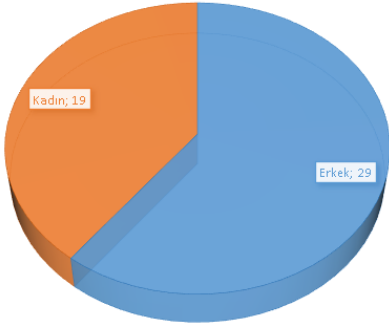
BULGULAR

Bulgular bölümünde araştırma problemlerinin cevaplarına yer verilerek genel eğilim sunulmuştur.

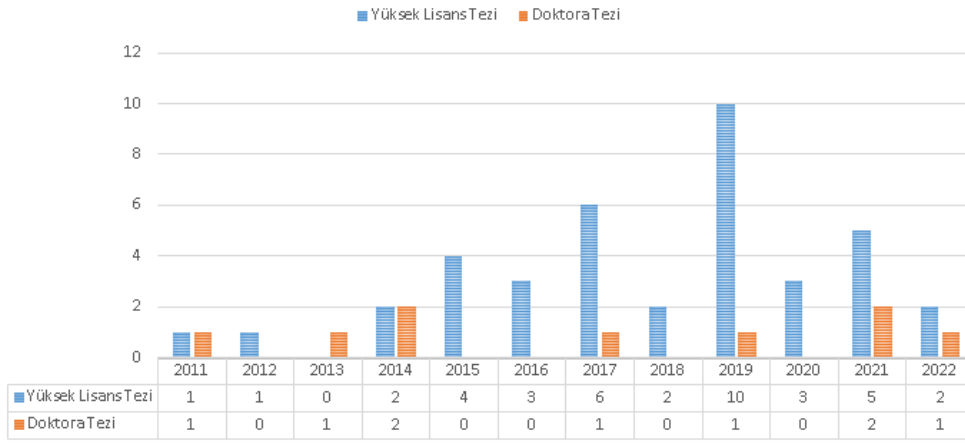
Grafik 1. Tez Çalışmalarının Türü

Araştırma kapsamında Grafik 1'e göre sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojilerinin kullanımına yönelik yapılan tez çalışmalarının 39 (%81,3)' u yüksek lisans tezi, 9 (%18,8)'u doktora tezi olmak üzere toplamda 48 tez çalışması üzerinde inceleme yapılmıştır.

Grafik 2. Araştırmacıların Cinsiyeti

Grafik 2 incelendiğinde erkek araştırmacıların (%60,4) kadın araştırmacılardan (%39,6) daha fazla sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojilerinin kullanımına yönelik tez çalışması yaptığı anlaşılmaktadır.

Grafik 3. Tez Çalışmalarının Yıllara Göre Dağılımı

Grafik 3 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojilerinin kullanımına yönelik yapılan tez çalışmalarında 2014 yılından itibaren genel artış eğilimi olduğu görülmektedir. 2019 yılında 10'u yüksek lisans tezi, 1 tanesi de doktora tez olmak üzere toplam 11 (%23) tez ile en fazla çalışmanın gerçekleştirildiği yıl olduğu anlaşılmaktadır. 2020 yılında covid-19 pandemisiyle mücadele sürecinden kaynaklı olarak yaşanan sokağa çıkma yasakları ile okul/kurumların kapatılarak uzaktan eğitim yapılmasının tez çalışmalarının sayısındaki azalmada etkisi olduğu düşünülmektedir.

Tablo 1. Sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojilerinin kullanılmasına yönelik yapılan tez çalışmalarının yayımlandıkları üniversitelere dağılımı

Üniversite Adı	f	%
Adıyaman Üniversitesi	1	2,1
Adnan Menderes Üniversitesi	2	4,2
Afyon Kocatepe Üniversitesi	3	6,3
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	1	2,1
Akdeniz Üniversitesi	1	2,1
Aksaray Üniversitesi	4	8,3
Atatürk Üniversitesi	1	2,1
Balıkesir Üniversitesi	1	2,1
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	1	2,1
Dokuz Eylül Üniversitesi	3	6,3
Dumlupınar Üniversitesi	1	2,1
Erzincan Üniversitesi	1	2,1
Fırat Üniversitesi	1	2,1
Gazi Üniversitesi	1	2,1
Gaziantep Üniversitesi	1	2,1
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	1	2,1
İnönü Üniversitesi	1	2,1
İstanbul Üniversitesi	2	4,2
Karabük Üniversitesi	1	2,1
Kastamonu Üniversitesi	2	4,2
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	1	2,1
Marmara Üniversitesi	5	10,4
Mersin Üniversitesi	1	2,1
Necmettin Erbakan Üniversitesi	1	2,1
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	1	2,1
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	1	2,1
Pamukkale Üniversitesi	2	4,2
Sakarya Üniversitesi	1	2,1
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	1	2,1
Trabzon Üniversitesi	3	6,3
Uşak Üniversitesi	1	2,1
Toplam	48	100

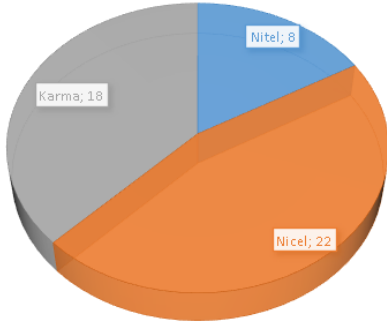
Tablo 1' e bakıldığında sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojilerinin kullanımına yönelik yapılan tez çalışmalarının 5 (%10,4) tane ile en fazla Marmara Üniversitesinde ve 4 (%8,3) tez çalışması ile Aksaray Üniversitesinde olduğu görülmektedir. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi ve Trabzon Üniversitelerinde 3 (%6,3) 'er tane tez çalışması ve Adnan Menderes Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Kastamonu Üniversitesi ile Pamukkale Üniversitelerinde ise 2 (%4,2)' şer tane tez yapıldığı, diğer üniversitelerde ise 1 (%2,1)' er tane tez çalışması yapıldığı görülmektedir.

Tablo 2. Sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojilerinin kullanılmasına yönelik yapılan tez çalışmalarının araştırma konuları

Tez Konusu	f	%
Bilgi ve İletişim Teknolojileri	5	9,8
Bilgisayar Kullanımı	1	2
Bilişimsel Düşünme Becerisi	1	2
Dijital Vatandaşlık	1	2
EBA (Eğitim Bilişim Ağı)	8	15,7
Eğitim Öğretimde Teknoloji Kullanımı	5	9,8
E-İçerik	1	2
FATİH Projesi	1	2
Hibrit Öğrenme	1	2
Küresel Eğitim	1	2
Mekansal Teknolojiler	1	2
Sanal Gerçeklik	2	3,9
Sanal Müze	6	11,8
Sanal Tur Uygulamaları	2	3,9
Teknoloji Okuryazarlığı	2	3,9
Teknoloji Yeterliliği	2	3,9
Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi	8	15,7
Tersyüz Öğrenme Modeli	1	2
Web 2.0 Teknolojileri	2	3,9
Toplam	51	100

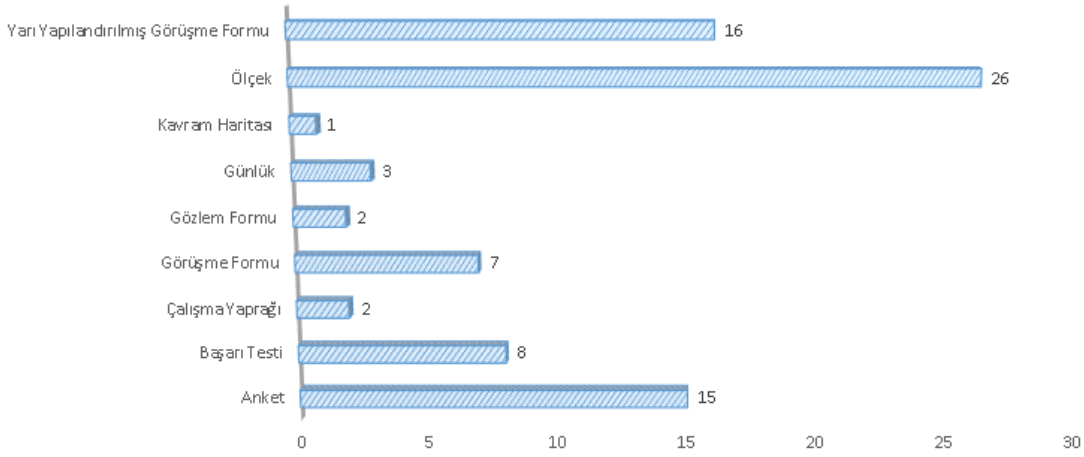
Sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojilerinin kullanılmasına yönelik yapılan tez çalışmalarında araştırma konularının nasıl bir eğilim gösterdiği sorusuna yanıt aranmıştır. Tablo 2'de görüldüğü gibi tez çalışmalarının incelenmesi sonucunda en çok teknolojik pedagojik alan bilgisi (%15,7), EBA (Eğitim Bilişim Ağı) (%15,7), sanal müze (%11,8), bilgi iletişim teknolojileri (BİT) 5 (%9,8) ve eğitim öğretimde teknoloji kullanımı 5

(%9,8) konularına genel eğilim olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte sanal gerçeklik, sanal tur uygulamaları ve web 2.0 teknolojileri gibi yeni nesil teknolojilerin tezlerin çalışma konularında yer almaya başladığı söylenebilir.

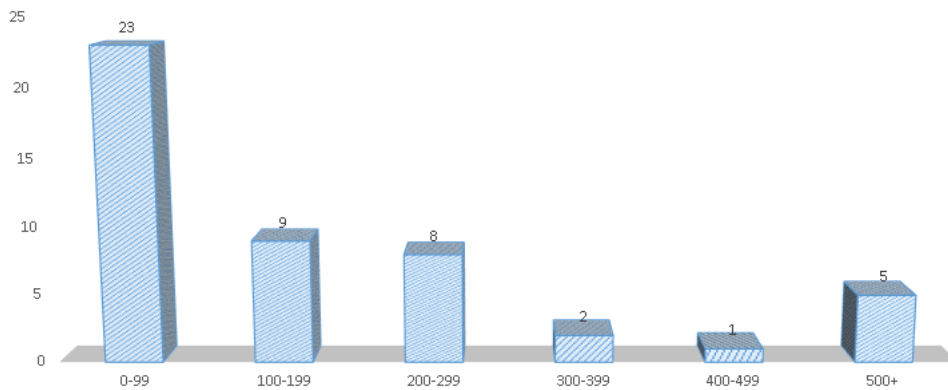
Grafik 4. Araştırma Yöntemi

Sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojilerinin kullanılmasına yönelik yapılan tezlerin incelenmesi sonucunda kullanılan araştırma yöntemleri Grafik 4'te görüldüğü gibi nicel yöntem 22 (%45,8) en fazla kullanılan yöntem olmuştur. Nitel yöntem ile yapılan tez çalışması ise 8 (%16,7) adettir. Nicel ve nitel yöntemin bir arada kullanıldığı karma yöntemli tez çalışmalarının ise 18 (%37,5) adet olduğu anlaşılmaktadır.

Grafik 5. Veri Toplama Aracı

Grafik 5 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojilerinin kullanıma yönelik yapılan tez çalışmalarında en çok kullanılan veri toplama aracı olarak ölçek (%32,5) görülmektedir. Nitel araştırma yöntemlerinde sıklıkla kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu (%20) ve anket (%18,8)'lerde sıklıkla en çok kullanılan veri toplama araçları olarak tespit edilmiştir. Birden çok araştırma yöntem ve deseninin bir arada kullanıldığı tez çalışmalarının olması, veri toplama araçlarında da çeşitliliğe neden olduğu söylenebilir. Örneklem grubunun akademik başarı düzeylerini tespit etmek amacıyla yapılan tez çalışmalarının fazla olması başarı testlerinin (%10) de sıklıklı kullanılan veri toplama araçları arasında olmasını sağladığı söylenebilir.

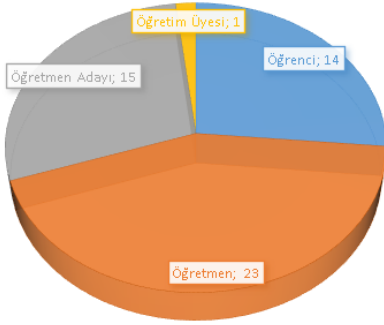

Grafik 6. Örneklem Büyüklüğü

Sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojilerinin kullanılmasına yönelik yapılan tez çalışmalarında örneklem büyüklükleri Grafik 6' da görülmektedir. 0-99 arasındaki (%47,9) örneklem büyüklüğünün yapılan tez

çalışmalarında en çok tercih edilen grup büyüklüğü olduğu görülmektedir. Buna göre sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojilerinin kullanılmasına yönelik yapılan tez çalışmalarında genellikle daha küçük örneklem grupların tercih edildiği söylenebilir.

Grafik 7. Örneklem Grupları

Grafik 7'ye bakıldığında en çok öğretmenlerin (%43,4), öğretmen adaylarının (%28,3) ve öğrencilerin (%26,4) örneklem grubu olarak kullanıldığı görülmektedir. Öğretim üyelerinin (%1,9) örneklem grubu olarak 1 tez çalışmasında kullanıldığı görülmektedir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmada sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojilerinin kullanılmasına yönelik yapılan tez çalışmalarının genel eğilimini belirlemek amacıyla, Yüksek Öğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında bulunan 39 yüksek lisans tezi ve 9 doktora tezi olmak üzere toplam 48 tez çalışması incelenmiştir. Bir alandaki genel eğilimin ve o alandaki eksikliklerin belirlenmesi yeni yapılacak olan araştırmalara yön vermesi açısından önem taşımaktadır (Gündoğdu, Yüksel, Akyol, & Vural, 2016).

Yapılan tez çalışmalarının yıllara göre dağılımına bakıldığında 2014 yılından itibaren bir artış olduğu görülmektedir. Bu artış miktarının son yıllarda bilgi ve iletişim teknolojilerinin ülkemizde yaygınlaşmasıyla doğru orantılı olduğu söylenebilir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK, 2022)'nin, Bilgi Toplumu İstatistikleri incelendiğinde 16-74 yaş aralığındaki bireylerin internet kullanım oranları 2011 yılında %45 iken, 2014 yılında %53,8 ve 2022 yılında %85 oldu. Aynı yaş grubundaki bireylerin bilgisayar kullanım oranları ise 2011 yılında %46,4 iken 2014 yılında %53,5 'tir. Covid-19 pandemi sürecinin ülkemizde 2020 yılının ilk çeyreğinde başlamasıyla birlikte sokağa çıkma yasağı ve okul/kurumların kapalı olması gibi sebeplerden dolayı 2020 yılında yapılan tez çalışmasında azalma olduğu düşünülebilir.

Sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojilerinin kullanımına yönelik yapılan tez çalışmalarının en fazla Marmara Üniversitesinde (%10,4) ve Aksaray Üniversitesinde (%8,3) olduğu görülmektedir. Tez çalışmaların 31 farklı üniversite tarafından yayınlanması, sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojilerinin kullanılmasına yönelik çalışmaların ülkemizin farklı bölgelerinde tespit edilen ve üzerinde çalışma yapılmasına ihtiyaç duyulan bir tez konusu olduğu söylenebilir.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojilerinin kullanımına yönelik yapılan tez çalışmalarında en çok tercih edilen araştırma yönteminin nicel yöntem (%45,8) olduğu, bunu takiben karma yöntemin (%37,5) ve nitel yöntemin (%16,7) kullanıldığı görülmektedir. Alanyazında bulunan benzer araştırmalar incelendiğinde bu çalışmayla örtüşen sonuçlar bulunduğu görülmektedir (Akgün & Akgün, 2021; Baş & Sağırılı, 2017; Göktaş, ve diğerleri, 2012; Gül & Sözbilir, 2016). Bir araştırmanın hangi yöntemle yapılacağına karar vermeden önce hangi konunun araştırılacağına ayrıntılı bir biçimde planlanması ve buna bağlı olarak da hangi yöntem kullanılarak araştırılacağına karar verilmesi gerekmektedir (Ekiz, 2004). Araştırmanın amacına göre araştırmacıların tercih edeceği yöntemlerde değişiklik olduğu söylenebilir. Son yıllarda yapılan çalışmalarda karma yöntemin uygulanmasına ağırlık verildiği tezlerin incelenmesinden anlaşılmaktadır. Tuna ve Kaya (2022)'nin benzer nitelikteki "*Sosyal Bilgiler Öğretimi Kapsamında Müze ve Müze Eğitime Yönelik Yapılmış Lisansüstü Tezlerinin İncelenmesi*" çalışmasında en çok kullanılan yöntemin bu çalışmayla örtüşerek nicel olduğu ancak ikinci en çok kullanılan araştırma yönteminin nitel araştırma yöntemi olduğu tespit edilmiştir.

Bu araştırmada sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojilerinin kullanılmasına yönelik yapılan tez çalışmalarında en çok kullanılan veri toplama araçlarının ölçek (%32,5), yarı yapılandırılmış görüşme formu (%20) ve anket (%18,8) olduğu görülmektedir. Alanyazındaki benzer çalışmalarla örtüşen bir sonuçtur (Küçük, Aydemir, Yıldırım, Arpacık, & Göktaş, 2013). En az kullanılan veri toplama aracı ise kavram haritasıdır. Novak ve arkadaşları tarafından, bilişsel yapıdaki değişimleri belgelemek ve incelemek amacıyla geliştirilen kavram haritaları, 1970'lerde bir araştırma aracı olarak kullanılmaktaydı (Şahin, 2002).

Araştırmanın bir diğer sonucuna yapılan tez çalışmalarında genel eğilimin 0-99 (%47,9) kişilik küçük örneklem grubu üzerinde çalışılmasıdır. Bu sonuç alanyazında bulunan Gül & Sözbilir (2016), Eğmir, Erdem & Koçyiğit (2017), Solmaz & Gökçearslan (2016)'nın çalışmalarıyla örtüşmektedir. Milli eğitim bakanlığına bağlı okul ve kurumlarda bu tarz araştırmaların yapılması için gerekli izin işlemlerinin uzun sürmesi, örneklem gruplarının küçük gruplar olarak tercih edilmesinde etkili bir neden olduğu söylenebilir. Örneklemin 300 ve üzerinde olduğu çalışmalara genel olarak bakıldığında üniversitelerde eğitim gören öğretmen adaylarından oluştuğu görülmektedir. Buna karşın en çok kullanılan örneklem grubu ise öğretmenlerden (%43,4) oluşmaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojilerinin kullanılmasına yönelik yapılan tez çalışmalarının konularına göre dağılımına bakıldığında ise en çok çalışılan konular EBA (Eğitim Bilişim Ağı) (%15,7) ve teknolojik pedagojik alan bilgisi (%15,7) olduğu görülmektedir. Sosyal bilgiler öğretiminde sanal müze (%11,8) kullanımı konusunda üzerinde en fazla araştırma yapılan çalışmalardan olduğu görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı (2018) tarafından güncellenen sosyal bilgiler öğretim programında, derste işlenen konuların okul dışı gerçek yaşamla bütünleştirilmesi, gündelik yaşam içerisinde kullanılabilir bilgi ve becerilere sahip olmaları, doğa ve çevre bilincinin kazandırılması üzerinde durulmuştur. Sosyal bilgiler dersi için okul dışı öğrenme ortamlardan birisi de müzelerdir. Teknolojik yeniliklerin topluma kazandırdığı bir diğer önemli hususta birçok tarihi ve kültürel müzenin sanal ortama taşınmasıdır. Bilgi iletişim teknolojileri (%9,8) ve eğitim öğretimde teknoloji kullanımı (%9,8) konuları da araştırma sonuçlarına göre en fazla eğilimin olduğu konular olarak görülmektedir. Akgün & Akgün (2021)'ün benzer bir çalışmada sosyal bilgiler eğitiminde teknoloji kullanımına yönelik tezlerin incelenmesiyle ilgili en fazla tespit edilen konunun bilgisayar destekli eğitim, medya okuryazarlığı, eğitimde teknoloji kullanımı konuları olduğu görülmüştür. Geniş kapsamlı bir konu olmasından kaynaklı olarak alanyazındaki benzer çalışmalarda farklı sonuçlar olduğu görülmektedir.

Öneriler

Bu araştırma kapsamında bulunan tez çalışmalarının birçoğunda örneklem grupları ve sayıları belirlenirken daha kolay ulaşılabilir gruplar tercih edildiği anlaşılmaktadır. Araştırmaların güvenilirliklerini arttıracak şekilde sadece kolay ulaşılabilir örneklem gruplarıyla değil, ulaşılması gereken bütün kişilere ulaşılarak çalışmalar yapılması önerilebilir. Araştırmalarda tercih edilen veri toplama araç ve yöntemleri, araştırmanın konusu belirlendikten sonra araştırma probleminde en uygun olan araç ve yöntem tercih edilmelidir.

Sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojilerinin kullanılması sürecinde öğretmenlerin karşılaştıkları sorunları nasıl çözebileceklerine yönelik çalışmalar yapılabilir. Örneklem gruplarını çeşitlendirerek eğitim öğretim süreçleri içerisinde yer alan ve bu süreci etkileyecek olan bütün kişilerle çalışmalar yapılabilir.

Araştırma içerisinde yer alan tez çalışmalarının sonuçlarına bakıldığında öğretmenlerin teknoloji kullanımına yönelik hizmet içi eğitimlerinin önemli olduğu görülmüştür. Bu bağlamda bu eğitim teknolojilerinin öğretme süreçlerine entegre edilmesine yönelik öğretmenlere hizmet içi eğitim çalışmaları kapsamında yeni araştırmaların yapılması bu alana önemli katkılar sağlayabilir.

Araştırma sonuçlarına göre bu alanda yapılan tezlerin genel eğiliminin akademik başarı ve tutum ölçülmesi çerçevesinde olduğu görülmüştür. Üst bilişsel stratejiler, öz yeterlilik düzeyleri gibi konularda da araştırmalar yapılabilir.

Yapılan çalışma sonucunda, tezlerin çoğunlukla nicel araştırma yöntemiyle yapıldığı görülmektedir. Nitel ve karma yöntemle yapılan çalışmalara ağırlık verilebilir.

KAYNAKÇA

1. Akcengiz, S. A. (2012). *Öğretim Teknolojilerinin Kullanılma Durumlarına İlişkin Öğretim Elemanları ve Öğretmen Adaylarının Görüşleri: Gazi Eğitim Fakültesi Örneği*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
2. Akgün, İ. H., & Akgün, M. (2021). SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİNDE TEKNOLOJİ KULLANIMINA YÖNELİK TEZLERİN İNCELENMESİ. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(58), 227-247.
3. Baş, F., & Sağırlı, M. Ö. (2017). Türkiye’de Eğitim Alanında Üstbiliş Odaklı Yapılan Makalelere Yönelik Bir İçerik Analizi. *Eğitim ve Bilim*, 42(192), 1-33.
4. Braun, J. A. (1999). Ten Ways To Integrate Technology into Middle School Social Studies. *The Clearing House*, 72(6), 345-351.

5. Çelen, F. K., Çelik, A., & Seferoğlu, S. S. (2011). Türk Eğitim Sistemi ve PISA Sonuçları. *XIII. Akademik Bilişim Konferans Bildirileri* (s. 765-773). Malatya: İnönü Üniversitesi.
6. Çilenti, K. (1988). *Eğitim Teknolojisi ve Öğretim*. Ankara: Yargıcı Matbaası.
7. Dinçer, S. (2018). Eğitim Bilimleri Araştırmalarında İçerik Analizi: Meta-Analiz, Meta-Sentez, Betimsel İçerik Analizi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 176-190.
8. Eğmir, E., Erdem, C., & Koçyiğit, M. (2017). Trends in Educational Research: A Content Analysis of the Studies Published in International Journal of Instruction. *International Journal of Instruction*, 10(3), 277-294.
9. Ekiz, D. (2004). Eğitim Dünyasının Nitel Araştırma Paradigmasıyla İncelenmesi: Doğal ya da Yapay. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 415-439.
10. Gökdemir, A. (2020). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin EBA(Eğitim Bilişim Ağı)'ya Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. Aksaray: Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
11. Göktaş, Y., Küçük, S., Aydemir, M., Telli, E., Arpacık, Ö., Yıldırım, G., & Reisoğlu, İ. (2012). Educational Technology Research Trends in Turkey: A Content Analysis of the 2000-2009 Decade. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 12(1), 191-196.
12. Gül, Ş., & Sözbilir, M. (2016). International Trends in Biology Education Research from 1997 to 2014: A Content Analysis of Papers in Selected Journals. *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 12(6), 1631-1651.
13. Gündoğdu, K., Yüksel, S., Akyol, B., & Vural, R. A. (2016). Hayat Boyu Öğrenme Konusunda Yayımlanan Tez ve Makalelere İlişkin Bir İçerik Analizi: 2000-2015. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 1491-1513.
14. Küçük, S., Aydemir, M., Yıldırım, G., Arpacık, Ö., & Göktaş, Y. (2013). Educational Technology Research Trends In Turkey From 1990 to 2011. *Computers & Education*, 68, 42-50. doi:http://dx.doi.org/10.1016/j.compedu.2013.04.016
15. Loomis, A., Davis, A., Cruden, G., Padilla, C., & Drazen, Y. (2021). Early Childhood Suspension and Expulsion: A Content Analysis of State Legislation. *Early Childhood Education Journal*, 327-344. doi:https://doi.org/10.1007/S10643-021-01159-4
16. Lune, H., & Berg, B. (2017). *Qualitative Research Methods for the Social Sciences*. England: Essex: Pearson.
17. Marshall, C., & Rossman, G. B. (2014). *Designing Qualitative Research*. New York: Sage Publications.
18. MEB. (2006). *İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
19. MEB. (2018). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
20. Solmaz, E., & Gökçearslan, Ş. (2016). Mobil öğrenme Lisansüstü tezlere yönelik bir içerik analizi çalışması. *10. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu*, (s. 546-553). Rize.
21. Sunal, C. S., & Haas, M. E. (2005). *Social Studies for the Elementary and Middle Grades: A Constructivist Approach*. U.S.A.: Pearson Education.
22. Şahin, F. (2002). Kavram Haritalarının Değerlendirme Aracı Olarak Kullanılması İle İlgili Bir Araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(11), 17-32.
23. Şimşek, Ü. (2015). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Eğitimde Teknoloji Kullanımına İlişkin Tutum ve Görüşlerinin İncelenmesi*. Aksaray: Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
24. Tuna, Y. E., & Kaya, H. (2022). Sosyal Bilgiler Öğretimi Kapsamında Müze ve Müze Eğitimine Yönelik Yapılmış Lisansüstü Tezlerinin İncelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(19), 515-529.
25. TÜİK. (2022, 12 05). *Bilgi Toplumu İstatistikleri*. Türkiye İstatistik Kurumu: <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Bilim,-Teknoloji-ve-Bilgi-Toplumu-102> adresinden alındı
26. Ültay, E., & Ültay, N. (2014). Bağlam Temelli Fizik Çalışmaları: Literatürdeki Çalışmaların İçerik Analizi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(3), 197-219.

- 27.Ültay, E., Akyurt, H., & Ültay, N. (2021). Sosyal Bilimlerde Betimsel İçerik Analizi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 188-201.
- 28.Ültay, E., Dönmez Usta, N., & Durmuş, T. (2017). Eğitim Alanında Yapılan Zihinsel Model Çalışmalarının Betimsel İçerik Analizi. *Yaşadıkça Eğitim*, 31(1), 21-40.
- 29.Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.